

Juridische

Is Spanje een rechtsstaat?

Na meer dan 22 jaar Spaans advocaat te zijn geweest en meer dan 25 jaar Nederlands advocaat, meen ik enige vergelijking te kunnen maken tussen de Nederlandse en de Spaanse rechtsstaat. Mijn conclusie is dat Nederland een rechtsstaat heeft en Spanje niet. Ik kom niet zomaar tot die conclusie.

Wat is een rechtsstaat? Een rechtsstaat is een staat waar iedere burger, ingezetene of onderdaan zich verzekerd weet van een rechtsstelsel dat zijn rechten voldoende waarborgt. Dat behelst heel veel rechten en een ingewikkeld systeem. Het rechtsstelsel of rechtssysteem moet toegankelijk en transparant zijn, het moet voldoende rechtszekerheid bieden en het recht moet bedeed worden door onafhankelijke en kundige rechters. De burger moet toegang tot dat rechtsstelsel hebben zonder dat een hoge drempel wordt opgeworpen. Het rechtsstelsel moet niet te duur zijn en rechtsbedeling niet arbitrair.

De burger moet zijn rechten en verplichtingen kunnen kennen. De regels moeten gebaseerd zijn op een legaliteitsbeginsel dat wil zeggen dat er een systeem is van scheiding van wetgevende, rechtsprekende en uitvoerende macht die de regels vaststellen en handhaven. De rechtsregels moeten vooraf vastgesteld zijn. Het kan nooit zo zijn dat iemand met terugwerkende kracht geconfronteerd wordt met een rechtsregel. Enfin, zo kan ik nog wel een tijdje doorgaan.

Onlangs werd ik door een voorval in de pers

weer herinnerd aan die afwezigheid van een rechtsstaat in Spanje. Het betreft hier de zaak Pallerols. Dit heerschap sluisde in de jaren 1994-1999 Europese subsidiegelden via zijn opleidingsinstituten naar de Catalaanse politieke partij UDC. Dit kwam aan het licht en na jarenlang strafonderzoek bleek het om € 388.483 te gaan, althans wat men heeft kunnen ontdekken met zekerheid.

Tot veler verbazing kwam het Spaanse Openbaar Ministerie tot een overeenstemming met de verdachten in deze zaak en werd een akkoord gesloten waarbij die verdachten werden veroordeeld tot minimale straffen. Onder andere werden gevangenisstraffen opgelegd van minder dan twee jaar met als gevolg dat dat voorwaardelijke straffen werden. In Spanje is de regel, althans dat was zo tot deze zaak aan toe, dat gevangenisstraffen van minder dan twee jaar niet ten uitvoer gelegd worden op voorwaarde dat de veroordeelde geen strafblad heeft.

Evenwel heeft, tot nog grotere verbazing, het Barcelonese gerechtshof besloten dat in dit geval de gevangenisstraf wel uitgezeten moet worden. Daarmee werd met voorgaande regel gebroken. De motivering van het gerechtshof te Barcelona om dat te doen

e Column

was dat de politieke corruptie streng gestraft moet worden en dat ieder besluit dat geen einde maakt aan deze kwalijke praktijken als “obsceen” beschouwd moet worden in deze tijden van werkloosheid en bezuinigingen.

Op zich ben ik het er mee eens dat corrupte politici die een voorbeeldfunctie hebben en allerlei privileges genieten harder gestraft worden dan normale burgers. Wat echter niet klopt is dat de veroordeelden in deze

zaak die dateert uit de jaren 90 en pas nu beslecht is, vanwege de vertraging van de Spaanse justitie (de procedure heeft immers 14 jaar geduurd) harder gestraft worden. Immers, indien de Spaanse justitie met wat meer normale snelheid zou functioneren, zouden deze veroordeelden al jaren eerder veroordeeld zijn en zouden ze niet naar de gevangenis hoeven te gaan. Dat is willekeur en ontoelaatbaar in een rechtsstaat.

Dit is slechts een voorbeeld. Ik kan de lezer een eindeloze hoeveelheid voorbeelden geven. Zo zit ik zelf sinds 2002 achter een aantal corrupte curatoren aan en is het mij nog niet gelukt om ze allemaal, na 11 jaar, te dagvaarden. Ik heb er eerst ruim zeven jaar over gedaan om een rechtbank zich bevoegd te laten verklaren. Sindsdien ben ik

bezig om via de rechtbank de vijf curatoren te dagvaarden. Het gaat hier om heel veel geld.

Een ander voorbeeld zijn de beroepstermijnen en überhaupt het hoger beroep in Spanje. Tot voor kort was het zo dat na betekening van een vonnis van een rechtbank, een termijn van vijf dagen begon te lopen waarbinnen een eventueel hoger beroep aangekondigd moest worden. Indien men hoger beroep aantekende, werd daartoe een geschrift ingediend bij de rechtbank die het vonnis had gewezen waarop die rechtbank het dossier naar het hogere gerechtshof zond. Daarop liet dat gerechtshof weten aan de appellant (degene die in beroep gaat) het dossier ontvangen te hebben en een 20 werkdagen termijn te beginnen waarbinnen het beroep ingediend worden.

In de praktijk betekende dat dat er meestal een termijn tussen de drie en vijf maanden voor hoger beroep was. De Spaanse wetgever, immer bezig om de rechtsgang te versnellen, heeft onlangs die vijf dagen termijn afgeschaft waardoor na betekening van het vonnis de 20 dagen termijn direct begint te lopen. Hierdoor is het onmogelijk geworden om in een ingewikkelde zaak een goed advies omtrent hoger beroep te geven.

Ik geef een voorbeeld. Onlangs ontving ik een vonnis in een rechtszaak waar de rechtbank zeven maanden over gedaan had. Het vonnis telde ruim 30 pagina's en was beslist

ingewikkeld. Bovendien werd het vonnis vlak voor Kerstmis betekend. Mijn cliënt was toen al op vakantie en ik heb ook tijdens de kerstdagen alle zeilen moeten bijzetten om dat vonnis vertaald te krijgen zodat de cliënt na terugkomst van vakantie een besluit omtrent het hoger beroep kon nemen. Daarmee waren al de eerste 12 dagen van de beroepstermijn verstreken. Daarna moest het beroep nog vormgegeven worden.

Als lezer zult u waarschijnlijk denken dat dat voldoende tijd zou moeten zijn maar ik verzeker u dat voor een ingewikkelde zaak altijd veel onderzoek nodig blijft en dan een 10 dagen termijn veel te weinig is. Met een dergelijk korte termijn valt geen kwalitatief goede beroepsschriften op te stellen.

Wat helemaal kwalijk is, is dat de advocaten de zwartepiet toegespeeld krijgen waar het gaat om vertraging. Het fenomeen dat zich in Spanje voordoet is dat de rechtbanken de advocaten verplichten zich aan de wettelijke procestermijnen te houden maar dat diezelfde rechtbanken zichzelf ontheven achten van die verplichting vanwege werkdrukke, ontoereikende organisatie et cetera.

Overigens is dat hoger beroep helemaal geen herziening van de zaak. In Spanje kan men maar één keer de bekende feiten en het voorhanden bewijs bij de rechtbank indienen

en wel bij de inleidende dagvaarding in eerste instantie. Het is niet zo dat dat in hoger beroep nogmaals kan gebeuren. In hoger beroep vindt dus in feite alleen een herziening ten aanzien van het toegepaste recht plaats.

Jan Willem de Haan, 18 maart 2013

Jan Willem de Haan is advocaat in Nederland en Spanje en woont en werkt sinds 1992 in Barcelona. Samen met zijn compagnon Boris Mulder runt hij de twee vestigingen (gevestigd in Barcelona en Valencia) van hun advocatenkantoor De Haan & Mulder.

www.dehaanmulder.com

We know what's behind the border

DE HAAN & MULDER
ABOGADOS - ADVOCATEN

TEL. +34 934 671 400
INFO@DEHAANMULDER.COM